

Boktempel. Har noen tenkt på hva som skal skje med den fraflyttede bygningsmassen – boktempelet for lærdom og kunnskap – på Hammersborg?

Hva skjer med Deichmanske?

Av Odd Gunnar Skagestad, Frogner

På flyttefot. På en sørvendt knaus på Hammersborg ligger et tempel. En gang var dette byens flotteste tomt. Men i 1970 este regjeringsskvartalet ut, og et betonglokk ble lagt over Arne Garborgs plass. Oppå lokket kom den såkalte Y-blokken, som ødela de syns-linjer som før hadde definert dette særpregede byrommet.

Satt i skammekroken

Tempelets monumentale frontparti ble usynliggjort. En av rikshovedstadens få virkelige praktbygninger ble satt i skammekroken. Og forfallet satte inn.

Vi snakker om Deichmanske bibliotek. Bygningen, som ble tegnet av arkitekten Nils Reiersen i ny-klassisistisk stil, fyller i disse dager 75 år. Begivenheten ble 22. august feiret med deltagelse av en rekke notabiliteter fra Tigerstadens øvrigheter og kulturliv. En festforestilling med historiske tilbakeblikk, men fremfor alt med vekt på visjoner for fremtiden, hvor publikum ble invitert til å løfte blikket fremover mot Bjørvika og bygging av nytt hovedbibliotek ved operabygget.

Hvorfor bygge nytt?

Bygging av nytt hovedbibliotek, hvorfor det? Er ikke det gamle bra nok?

Å nei, var vel dét likt seg! I en artikkel med overskrift «Omstridt 75-åring» i Klassekampen 21. august får vi vite at selv om hovedstadens politikere «er sterkt uenig i hva innholdet i et moderne bibliotek skal være, er de alle enige om at innholdet trenger et nytt bygg». Og vi får en katalog over elendighetene: For det første ble biblioteket bygget på en vanskelig tomt, som var i minste laget. Videre virker det alderdommelig: Det er nemlig bygget som et boktempel for

Med de nødvendige utvidelser og pietetsfull modernisering vil Deichmanskes eksisterende lokaler være fullt adekvate for dagens og fremtidens behov, skriver Odd Gunnar Skagestad.

FOTO: SCANPIX

lærdom og kunnskap, endog med søyler.

Musealt preg

I dag har man, må vite, en annen oppfatning om hvordan et bibliotekbygg skal være. At bygningen er utstyrt med gallerier, gir det et musealt preg som angivelig virker tyngende på mange. Og riktig ille er det med alle trappene, som omtales som «en forbannelse for de ansatte».

At biblioteket har plassmangel og at personalet opplever lokalene som upraktiske, er reelle problemer, som ikke er blitt mindre ved at de ansvarlige myndigheter har unnlatt å foreta påkrevde utvidelses-, rehabiliterings- og moderniserings tiltak. Dette er i årevis blitt brukt som argument – ikke for oppgradering av lokalene på Hammersborg, men for flytting til ett eller annet nybygg.

Parodisk føljetong

Det har tidligere vært lansert forslag om flytting til nye lokaler på Vestbane-tomten eller Tullinløkka. For tiden er Bjørvika det hotteste tipset. Visjonene om et nybygg for Deichmanske inngår i en parodisk føljetong som gjennom det siste halvannet decennium har ridd det hovedstadsbaserte kulturliv som en mare:

Det begynte med Operaen – et prosjekt som etter en lang-

«I andre land synes man det er OK å ta vare på praktbygninger fra en svunnen tid»

trukken lokalisering feide faktisk ble realisert. Øvrige prosjekter, planer, flyvedéer og stridsspørsmål har omfattet institusjoner som Nasjonalmuseet (hvori innfusjonert Nasjonalgalleriet, Samtidskunstmuseet, Kunstindustrimuseet, Arkitekturmuseet og Riksutstillingene), videre Munch-museet, Stenersen-museet og altså Deichman.

Eiendomsutviklere

I tillegg vil noen flytte Historisk museum og Vikingskip-museet fra hhv. Tullinløkka og Bygdøy til Sørenga. Klåfingrede kultokrater i spenn med utbyggingskåte eiendomsutviklere har surfet på forventningsmedte forestillinger om samlokaliseringer og synergieffekter. Kultureffekter og byutviklingseffekter som helt sikkert vil manifestere seg om man bare får på plass noen prangende nybygg, ja skikkelige signalbygg til erstatning for de gamle rønnene.

Vi har vært vitne til en runddans hvor stadig nye «løsninger», kombinasjoner og alternativer har vært lansert. Dagens premissgrunnlag ble lagt 28. mai i år, da kulturminister Trond Giske sammen med byrådsleder Erling Lae og hovedstadens kulturbyråd Torger Ødegaard la frem sin «kulturkabal» for lokalisering av en rekke av byens og landets kulturinstitusjoner.

Kuppartet prosess

Det fremkom her at Munch-museet, Deichmanske og Stenersen-museet skal havne i Bjørvika, mens Vestbane-tomten skal huse Nasjonalmuseet, samtidig som Tullinløkka skjebne inntil videre legges på is. At byrådslederen kalte løsningen et «kunstgrep» (hvilket normalt skulle bety et knep eller lureri), er betegnelsen for den kupperte prosessen så vel som for resultatet.

Samlet fremstår kabalen som et organisatorisk konsept hvor tradisjonsrike kulturinstitusjoner enten raseres eller blir kasteballer i et spill hvor formålet er å tilfredsstillende styreskåte aktørers forfengeligheit, i kombinasjon med det nybyggjaget som er blitt et stadig mer påtagelig kulturpolitisk fenomen. Aner vi konturene av et sluttprodukt bestående av sterile byrom, hvor kulturminner har veket plassen for sjelløs arkitektur, som vil stå som monumenter over vår egen historieløshet?

Historiebevissthet

Med de nødvendige utvidelser (det er faktisk plass i og ikke minst under terrenget på nordsiden) samt pietetsfull modernisering (herunder montering av heiser) vil Deichmans eksisterende lokaler være fullt adekvate for dagens og fremtidens behov. I andre land synes man det er OK å ta vare på praktbygninger fra en svunnen tid, ikke som døde skall, men som levende institusjoner som vitner om kontinuitet og historiebevissthet. Hvorfor skal det være så vanskelig for oss å bevare det lille vi har av den slags?

Inntil annet måtte være besluttet, må vi trolig ta til etterretning at Deichmanske med tid og stunder vil friste en ny og «spennende» tilværelse i tidsriktige lokaler i Bjørvika. Men har noen tenkt på hva som skal skje med den fraflyttede bygningsmassen – boktempelet for lærdom og kunnskap – på Hammersborg?